

ВІДГУК
офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Шатрави Сергія Олександровича – на дисертацію
Форостяна Олександра Сергійовича «Адміністративно-правове
регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії
правового режиму воєнного стану», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Питання адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану пов'язують з результативністю роботи поліцейських, ефективністю виконання ними своїх службових обов'язків. Водночас, з огляду на безперечне визнання пріоритету прав і свобод людини та громадянина, а також необхідність дотримання високих стандартів відповідного інституту загалом, що є світовою тенденцією та кореспондується з євроінтеграційними прагненнями України, відповідний напрям має бути опрацьований на новому науковому рівні, з урахуванням усіх сучасних тенденцій.

Стратегічне значення національної безпеки України актуалізує проблемні питання, пов'язані із забезпеченням ефективного функціонування Національної поліції України як одного з ключових органів правопорядку в системі правоохоронних органів, що в умовах дії правового режиму воєнного стану виконує як традиційні, так і нові й нетипові функції та повноваження, спрямовані на забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Крім того, актуальним є питання забезпечення сталого функціонування та ефективізації основних адміністративних процесів в умовах широкомасштабного вторгнення росії на незалежні й суверенні території України, учинення загарбниками протиправних і таких, що порушують будь-які норми національного й міжнародного гуманітарного права, діянь, зокрема за допомогою залучення сторонніх сил і засобів, що ускладнює роботу всієї правоохоронної системи. Саме тому оптимізація функціонування Національної поліції України в цих умовах, чітке визначення її компетенції, розподілу повноважень і врегулювання питання механізму її взаємодії з іншими суміжними органами правопорядку дозволить більш ефективно та якісно реагувати на внутрішні й зовнішні загрози державі, інститут прав і свобод людини та громадянина, що своєю чергою позитивно впливатиме на боротьбу з агресором й утвердження інституту захисту й охорони прав і свобод людини та громадянина.

Метою дисертаційного дослідження є надання комплексної

характеристики адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану та формулювання основних напрямів оптимізації на підставі аналізу чинного законодавства України, міжнародних нормативно-правових актів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, нормативно-правових актів країн європейського простору, соціологічних досліджень різного рівня, іншої статистичної інформації, а також думок і позицій учених різних галузей права. Поставлена мета зумовила потребу в реалізації таких завдань: розкрити правову природу адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; схарактеризувати адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах дії правового режиму воєнного стану; визначити переваги й недоліки адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; окреслити мету, завдання та функції адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; встановити принципи й гарантії адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; дослідити зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану та шляхи його імплементації до законодавства України; визначити шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Висловлені дисертантом наукові висновки, положення, рекомендації, що логічно відображаються в висновках до розділів та загальному висновку до дисертаційного дослідження є повними та науково обґрунтованими на достатньому рівні для такого виду робіт. О.С. Форостян досягнув поставлену мету завдяки логічно побудованим підходам до поетапного розв'язання всіх завдань, що дозволило комплексно підійти до формулювання висновків і рекомендацій за результатами дисертаційного дослідження.

В результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення й висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема уперше: обґрунтовано, що мета адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану чітко відображає бажаний результат об'єктивного та продуктивного впорядкування цих суспільно-правових відносин, з урахуванням усіх

нормативно-правових та організаційно-управлінських факторів. Додатково аргументовано позицію про те, що завдання як структурний компонент і деталізація мети мають містити чіткі покрокові заходи її досягнення; доведено, що функціями адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України під час дії правового режиму воєнного стану слід вважати структурні компоненти відповідного механізму, що визначають основні напрями забезпечення його діяльності відповідно до організаційно-розпорядчої практики. Належить цілком погодитись із віднесенням до цієї категорії таких структурних елементів, як планування, контрольньо-координаційний та організаційно-управлінський блоки, а також прогнозування.

Автором констатується застосування широкого науково-методологічного інструментарію, що логічно відображень крізь текст усього дисертаційного дослідження та полягає в використанні як загальнонаукових методів пізнання правової матерії так і специфічної методології, притаманної юридичній науці.

Виконанню поставлених завдань сприяло використання відповідного методологічного інструментарію, а саме: застосування філософських і загальнонаукових методів, зокрема діалектичного, полягає в тому, що дослідження адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану передбачає використання праць учених з різних галузей (підрозділи 1.1–1.3); історико-правовий метод застосовано в межах дослідження понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділи 1.1–1.3); логічний – для послідовного вивчення всіх структурних елементів адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; логіко-семантичний метод – з метою поглиблення понятійно-категоріального апарату дослідження (в усіх підрозділах роботи). Водночас досягненню мети дослідження сприяли специфічні методи вивчення правової дійсності: порівняльно-правовий метод застосовано в аспекті порівняння адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 3.1); формально-юридичний – для дослідження державно-правових явищ та адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану поза політикою, як виключно правове явище; методи узагальнення, опитування, анкетування та статистичний – для отримання інформації щодо кількості осіб, які здійснюють відповідну діяльність, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану, показників їх діяльності, а також різних думок і позицій

практичних працівників стосовно можливих шляхів оптимізації функціонування правоохоронних органів (підрозділи 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 3.2).

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців у галузі загальної теорії держави та права, управління, адміністративного права та процесу, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною базою дисертації слугували Конституція України, чинні нормативно-правові акти України, зокрема ті, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наприклад, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, рішення та постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, нормативні й індивідуальні акти Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, органів судової влади України, що регламентують діяльність Національної поліції України, у тому числі в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. Емпіричну та інформаційну базу дослідження становили політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали, результати соціологічних опитувань (національних і міжнародних).

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження, на мою думку сформульовані відповідно до вимог МОН України. **Об'єкт дослідження** – суспільні відносини у сфері діяльності Національної поліції України. **Предмет дослідження** – адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Достовірність і новизна наукових положень та рекомендацій, викладені в дисертаційному дослідженні О.С. Форостяна не викликає заперечень, оскільки дисертант використав широкий пласт наукових праць визнаних українських та закордонних дослідників, а також вправно поєднав надбання юридичної науки і практики, що відображається в положеннях праці. Положення, викладені дисертантом є своєчасними та актуальними, чітко формулюють розуміння проблематики окресленого об'єкта та предмета та можуть бути застосовані під час подальших наукових пошуків. Використання значної кількості рішень судів і практики правозастосування в указаній сфері дії адміністративно-правового регулювання дозволило автору цементувати власну позицію та звертати увагу на те, що окремі надбання юридичної науки не відповідають сучасним реаліям – себто критично ставитись до тих чи інших позицій дослідників.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану»**, автором проаналізовано: правова природа адміністративно-правового регулювання діяльності

Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах дії правового режиму воєнного стану; переваги та недоліки адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

У другому розділі дисертації **«Зміст адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану»**, автором аналізується: Мета, завдання та функції адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; принципи та гарантії адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

У третьому розділі дисертації **«Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану»**, автором досліджено: зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану та його імплементація до законодавства України; шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і рекомендації впроваджені та використовуються у нормотворчій діяльності, науковій діяльності, освітньому процесі та практичній діяльності.

Дотримання академічної доброчесності. У дисертаційному дослідженні належним чином використано надбання інших дослідників і в тому числі інформацію з відкритих джерел – тобто, з відповідним посиланням на них і вірним їх оформленням за державними стандартами в вигляді списку використаних джерел. Крім цього, дисертаційна праця містить 185 пунктів списку використаних джерел, що підтверджує широту опрацювання всіх необхідних для обґрунтування науково-теоретичних позицій і засвідчує дотримання принципів академічної доброчесності.

Водночас, актуальність та ґрунтовність дослідження О.С. Форостяна, логічно обумовлює дискусійність окремих, визначених у дисертаційній праці питань, наприклад:

1. За змістом розділу 3.2. «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану» дисертаційного дослідження, здобувач зазначає зазначає «громадський контроль за діяльністю органів Національної

поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану зазнав суттєвих змін, оскільки низка інструментів та опцій, що прямо передбачаються, як можливість реалізації громадянським суспільством чи окремим його членами недоступна, проте ті положення законодавства України, що прямо визначають можливість подання звернення громадянина функціонують так само, як і в мирний час Національна поліція України не має права не надати публічну інформацію на запит громадянського суспільства та зобов'язана комунікувати з ним і з усіх питань, що віднесені до її компетенції та мають значення для українського суспільства», проте, на моє власне переконання, більш ґрунтовного та комплексного підходу потребувало б окреслення шляхів удосконалення інституту громадського контролю за діяльністю Національної поліції України, у межах окремого підрозділу, що дозволило б більш суттєво обґрунтувати науково-теоретичні положення висновків.

2. У підрозділі 1.3. «Переваги та недоліки адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану», обґрунтовується, що серед кола переваг і недоліків адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану наявні об'єктивні та суб'єктивні обставини, що прямопропорційно впливають на ефективність функціонування вказаного органу, здатність і спроможність виконання ним визначених законодавством України завдань.

Водночас, на мою думку, автором обрано не досить системний підхід до аналізу місця та ролі окремих структурних підрозділів Національної поліції України, що функціонують під час дії правового режиму воєнного стану. Більш обґрунтовано цей аналіз продемонстрував би контекст впливу поліції на захист прав і свобод людини і громадянина, крізь призму інституційного підходу до аналізу функцій дотичних конкретним структурним підрозділам.

3. У підрозділі 1.2. «Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах дії правового режиму воєнного стану» визначається, що «позитивні кейси комунікації Національної поліції України, в контексті визначення її змісту і правового статусу, як суб'єкта забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина під час дії правового режиму воєнного стану, тобто в умовах особливих адміністративно та конституційно-правових обмежень, надзвичайно позитивно впливають на рівень ефективності функціонування зазначеного центрального органу виконавчої влади загалом». Водночас, на мою суб'єктивну думку, важливим у контексті аналізу структурних елементів поняття адміністративно-правового статусу Національної поліції України з рахуванням особливостей діяльності в умовах дії правового режиму воєнного

стану, є подальше виокремлення його особливостей для механізму правового регулювання соціальних відносин у цій сфері, у той час як дисертантом розкрито загальну структуру його застосування та особливості в контексті об'єкта та предмета дослідження.

Висловлені зауваження не ставлять під сумнів оригінальність та довершеність отриманих Форостяном О.С. наукових результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, а навпаки, ще раз підкреслюють своєчасність та значущість презентованого дослідження.

ВИСНОВОК

На підставі викладеного вважаю, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за кількістю та обсягом публікацій, робота Форостяна Олександра Сергійовича «Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану», відповідає вимогам, що встановлюються Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року №261 (зі змінами та доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44), а її автор заслуговує на присудження доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем досудового розслідування ННІ № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Сергій ШАТРАВА